

Krisen i sjukvården

Per, 74, återvänder inte till Sverige: ”24 timmar räckte”

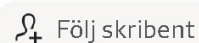
Svensk sjukvård och äldreomsorg lockar utlandssvenskar att flytta hemåt på äldre dagar. De senaste tio åren har över 7 200 äldre utflyttare återvänt till Sverige.

Men det är en önskan som Per Tamm, 74 år, har släppt för länge sedan.

– Den svenska äldrevården är säkert väldigt bra, men jag vill bli begravd här, säger Per Tamm som driver en restaurang på Kap Verde.

Fredrik Mellgren

Publicerad 2018-06-04

 Följ skribent

Fredrik Mellgren

Publicerad 2018-06-04

Följ skribent

Svenske Per Tamm, 74, har inga planer på att återvända till den svenska sjukvården. Foto: Eva Jacobsson

KAP VERDE Närmare 700 000 svenskar bor stadig utomlands, ofta i varmare länder som Spanien, Frankrike, Portugal och Thailand. Många bor där så länge som möjligt, men för en del lockar ett liv med en fungerande välfärd de allra sista åren. Och då vill man flytta tillbaka till Sverige.

I gruppen 65 år och äldre har 7 245 utlandssvenskar flyttat hem igen under åren 2008-2017. Det är ungefär dubbelt så många pensionärer som gjort den omvända resan och helt eller delvis lämnat Sverige under samma period.

– Jag förstår längtan hem, men det är inte intressant för mig. Jag var hemma i Uppsala 24 timmar i november och det räckte för mig, säger Per Tamm och klappar katten Mindred som ligger och spinner i hans knä.

Per Tamm har byggt sin drömtillvaro på Kap Verde, i huset har han både sin restaurang och sitt hem. Foto: Eva Jacobsson

Per Tamm har ett kringflackande liv bakom sig. Han arbetade på Kap Verde redan 1977, två år efter självständigheten, med ett projekt där pengarna kom från Sida men som drevs av Rädda Barnen. Det handlade om familjeplanering och att bygga upp mödrahälsovård och barnhälsovård. Han stannade i elva år och jobbade på landets alla nio bebodda öar och var dessutom svensk konsul i Mindelo.

– Det var en väldigt rolig period, alla hjälptes åt och var väldigt entusiastiska. Vi hade inte så stora resurser men det vi gjorde var väldigt uppskattat. Vi träffade ministrar och ledare ena dagen och bar på mjölsäckar nästa dag. Det passar mig, det är kreativt, berättar han.

”

När jag gick i pension för tio år sedan hade jag ingen längtan till Sverige.

Därefter har han haft posteringar för både Rädda Barnen och Unicef i Guinea-Bissau, São Tomé och Príncipe, i flera Sydamerikanska länder och en regional tjänst för Västafrika i Dakar i Senegal. Där träffade han Etienne Sawadogo, en allt-i-allo som städade och var kock.

– När jag gick i pension för tio år sedan hade jag ingen längtan till Sverige. Jag har aldrig arbetat där, men jag har levt där och gjort många besök. Men jag tycker om värmen och det får inte vara för exotiskt. Då dök Kap Verde upp igen som en tanke och en fantastisk plats. Jag hade burit på en gammal dröm att öppna en restaurang och när Etienne Sawadogo ville hänga med var saken klar. Vi flyttade hit till byn São Pedro på ön São Vicente.

"Det är säkert så att jag skulle få en extra stund i livet om jag vårdas i Sverige, men det finns annat som jag värdesätter mer", säger Per Tamm. Foto: Eva Jacobsson

Det är en kvart med taxi colectivo från hamnstaden Mindelo med sitt kokande musikliv till denna ensliga, långa strandremsa. I byn São Pedro bor det några hundra människor och där jobbar man med fiske eller på öns flygplats en bit bort.

Jag kan inte tänka mig en bättre pensionärstillvaro.

Per Tamm bor på övervåningen till restaurangen där vi sitter. Den heter Santo André och har ett medelhavskök med afrikansk touch. Här serveras grillad hummer och tonfisk och några enstaka svenskinspirerade rätter, bland annat kåldolmar och sillbullar gjorda på makrill som blivit en stor succé under den lokala makrillsfestivalen i juli. På Santo André jobbar tio anställda. Etienne Sawadogo är numera är manager och sköter det mesta medan Per Tamm tar upp beställningar. Och pratar med alla gäster.

– Jag kan inte tänka mig en bättre pensionärstillvaro. Det är oerhört inspirerande och jag är en del av något meningsfullt. Jag är 74 år nu och kommer nog hålla på ett tag. Tills jag blir gubben som gluttar bakom en gardin en trappa upp och muttrar om att så där gjorde vi inte när jag höll i det.

LÄS ÄVEN

Täta krislarm – men svensk vård är bäst av de bästa

KRISEN I SJUKVÅRDEN ☺ 4 juni 2018

När Per Tamm lät bygga huset förklarade byggmästaren att det inte behövdes några tillstånd, ingen vill bo därute vid det gamla förfallna kapellet. Men med en av öns bästa stränder i närheten kom resorten Foya Branca hotel hit för några år sedan. Det ger honom en säker tillgång på gäster under den långa turistsäsongen från oktober till maj.

Men hälften av gästerna är kapverdier som kommer för den helgrillade spädgrisen på söndagarna.

– Hotellet är ju min best asset. Förr eller senare tröttnar ju deras gäster på att äta där och då kommer de till mig. Ändå blir man inte rik på det här, det blir inte mycket över, men det blir över och det är pengar jag behöver för att klara mig. Jag har pension från Sverige, men det är inte så mycket, säger han.

På Pers restaurang serveras några enstaka svenskinspirerade rätter, bland annat kåldolmar och sillbullar gjorda på makrill. Foto: Eva Jacobsson

Kapellet byggdes på 1800-talet och hängde ihop med valjakten som pågick i vattnen runt Kap Verde och Azorerna. Valarna drevs in och fångades i viken utanför São Pedro och för detta farliga arbete behövde man ett skyddshelgon att vände sig till i ett kapell.

– Nu har vi rustat upp det och ibland kommer biskopen på besök. Jag säger till honom varje gång att jag vill ligga begravd här, men det finns ingen kyrkogård. Han kan tänka sig att välsigna en sådan plats, men då måste jag vara beredd att vara den första. Och det är jag, säger Per Tamm.

Det är säkert så att jag skulle få en extra stund i livet om jag vårdas i Sverige, men det finns annat som jag värdesätter mer.

Du har aldrig funderat på att återvända till Sverige när krämporna sätter in på allvar?

– Tanken har förstås slagit mig, men dels har jag nog starkare kopplingar till Frankrike i så fall, dels värdesätter jag den starka bygemenskap som finns här. Var någon annanstans skulle biskopen titta in för en pratstund eller Elsa komma förbi och kindpussas när hon är på väg till torget för att sälja sina grönsaker. Det doftar nyrostat kaffe från Arlindas hus och grannarnas magra kor buffar på min grind för att få vatten. Här bor jag mitt i verkligheten.

Men vad händer om du blir riktigt sjuk?

– Det är säkert så att jag skulle få en extra stund i livet om jag vårdas i Sverige, men det finns annat som jag värdesätter mer. Att få vara i ett sammanhang där alla känner alla och bryr sig om varandra, säger Per Tamm.

Fredrik Mellgren

 Följ skribent